ASGV50105 Volební chování

Sylabus kurzu

Název studijního předmětu: ASGV50105 Volební chování

Vyučující: doc. PhDr. Lukáš Linek, PhD.

Kontakt: lukas.linek@ff.cuni.cz

Formy výuky studijního předmětu: přednáška/seminář

Rozsah studijního předmětu: 1/1

Výuka: úterý 9,10–10,45, Celetná 13, místnost 1.09

Konzultační hodiny: úterý 8,45–9,05 (místnost 1.09, Celetná 13), nebo úterý 12,30–13,00 (Celetná 20).

Stručná anotace předmětu:
Kurz seznámí studenty a studentky s problematikou voleb a volebního chování. Kurz nejprve představí základní výzkumné otázky, způsoby zkoumání a typy používaných dat. Následně budou představeny základní teorie volebního chování, po nichž budou následovat specifičtější teorie volby strany a volební účasti. Výklad bude zaměřen jak na vysvětlení volebního chování, která využívají individuální charakteristiky voličů, tak na kontextuální a institucionální vysvětlení a vzájemnou interakci obou úrovní. Výuka se bude zároveň systematicky věnovat způsobu zkoumání a testování různých teorií a designu výzkumu jednotlivých studií. Kurz bude vyučován formou přednášek a seminářů a předpokládá aktivní zapojení studentů.

Cíl předmětu:
Cílem kurzu je představit základní vysvětlení volební účasti a volby strany, při čemž důraz bude kladen nejen na individuální vysvětlení, ale i na ta, která vyzdvihují roli mezo- a makro-kontextu.

Forma kontroly předmětu: zkouška (6 E-kreditů)
Podmínkou úspěšného absolvování kurzu je (1.) aktivní účast na výuce založená na studiu povinné literatury; (2.) absolvování 2 písemných testů v průběhu semestru; (3.) prezentace na hodině; (4.) seminární práce.

Termíny:
Písemné testy proběhnou v průběhu semestru po 6. a 10. hodině.

Komunikace:
V případě komunikace e-mailem piště do předmětu „kurz Volební chování“.
Všechny potřebné dokumenty budou zavěšeny v Moodle
Adresa Moodle: https://dl1.cuni.cz/course/view.php?id=9168

Vstupní požadavky:
Schopnost číst anglický odborný text. Je vhodné, aby student měl základní znalost metod sociálně-vědního výzkumu a sociologické teorie.

Požadavky k ukončení kurzu

Aktivní účast na kurzu. Pro úspěšné ukončení kurzu je vyžadována aktivita v průběhu hodiny při diskuzi povinné literatury a témat jednotlivých hodin.

Písemné testy. Na 6. a 10. hodině absolvují studenti krátký test z probíraných teorií a konceptů (cca 10 minut).

Seminární práce. Cílem je zrekonstruovat volební chování konkrétní osoby a poskytnout jeho vysvětlení za použití znalostí a teorií načerpaných v průběhu kurzu. Rozsah seminární práce cca 1500 slov. Musí být založena na hloubkovém rozhovoru s voličem/voličkou (rodinný příslušník, kamarádka, vy, kdokoli, ale je vhodné, aby se informant nebál mluvit). Osnovu rozhovoru budeme diskutovat na hodinách v první polovině kurzu. Studenti budou seminární práce prezentovat a diskutovat na poslední hodině, případně na hodině v průběhu zkouškového období.

Prezentace na hodině. Po vzájemné dohodě vybereme soudobé texty, které analyzují volební chování, a studenti budou na hodinách prezentovat teorii, design a zjištění výzkumu. Max. 10 minut. Prezentace na plátno.

Témata jednotlivých hodin a literatura

1. Funkce voleb. Volební chování jako forma politická participace (24. 2. 2026)

Volby a demokracie: alokace, legitimizace a kontrola moci. Volební chování jako forma politické participace, obsah studia politické participace a jeho normativní východiska (vazba na teorie demokracie), definice a typologie politické participace, proměny repertoáru politické participace po druhé světové válce. Základní výzkumné otázky. Politická strana jako linkage.

Doporučená četba:

Teorell, Jan. 2006. „Political Participation and Three Theories of Democracy: A Research Inventory and Agenda." *European Journal of Political Research* 45(5): 787–810.

Dalton, Russell, Hans-Dieter Klingemann. 2007. „Citizens and Political Behavior." In Russell Dalton, Hans-Dieter Klingemann (eds.): *The Oxford Handbook of Political Behavior*. Oxford: Oxford University Press, str. 3–26.

Vráblíková, Kateřina. 2008. „Politická participace - teorie a koncepty." *Politologický časopis* 15(4): 366–388.

2. Základní výzkumné otázky. Typy dat. Přehled výzkumu volebního chování (3. 3. 2026)

Základní výzkumné otázky (interpretace voleb a volebního chování, teorie mandátu). Interakce mikro a makro faktorů. Předpoklady modelů volebního chování. Agregovaná a individuální data. Experimentální a observační design. Přelomové monografie a studie (kolumbijská, michiganská a rochesterská škola). Interakce teorie, technologie, dat a statistických modelů.

Povinná četba:

Spirova, Maria. 2007. *Political Parties in Post-Communist Societies*. Houndsmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave, Macmillan (kapitola 2, str. 13–36).

Doporučená četba:

van der Eijk, Cees, Mark Franklin. 2009. *Elections and Voters*. Houndsmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave, Macmillan (kapitola 1).

3. Volba strany I. – Strukturální teorie (10. 3. 2026)

Strukturální modely, třídní hlasování, hlasování dle konfliktních linií.

Povinná četba:

Evans, Geoffrey. 2017. „Social Class and Voting". In: Arzheimer Kai et al.: Sage Handbook of Electoral Behavior, pp. 177–198.

Doporučená četba:

Evans, Jocelyn A. J. 2004. *Voters and Voting. An Introduction*. London: Sage (kapitola 2: Social Structural Theories of Voting).

Smith, Michael J., Petr Matějů. 2011. „Restratifikace české politiky. Vývoj třídně podmíněného volebního chování v České republice v letech 1992–2010." *Sociologický časopis* 47(1): 33–59.

4. Volba strany II. – Stranická identifikace (17. 3. 2026)

Sociálně-psychologický model.

Povinná četba:

Bowler, Shaun. 2017. „Party Identification". In: Fisher Justin et al.: Routledge Handbook of Elections, Voting Behavior and Public Opinion, pp. 146–157.

Doporučená četba:

5. Volba strany III. – Tematické hlasování (24. 3. 2026)

Poziční a valenční témata. Politický prostor. Hlasování na základě blízkosti a směru. Teorie valenční politiky.

Povinná četba:

Lupton, Robert N., Adam Enders, William Jacoby. 2017. „Ideology and Core Values". In: Arzheimer Kai et al.: Sage Handbook of Electoral Behavior, pp. 491–520.

Doporučená četba:

Stokes, Donald. 1963. „Spatial Models of Party Competition." *American Political Science Review* 57(2): 368–377.

6. Volba strany IV. – Ekonomické hlasování a personalizace volebního chování (7. 4. 2026)

Sociotropické vs. egocentrické; prospektivní vs. retrospektivní hlasování. Personalizace volebního chování.

Povinná četba:

Garzia, Diego. 2017. „Voter Evaluation of Candidates and Party Leaders". In: Arzheimer Kai et al.: Sage Handbook of Electoral Behavior, pp. 633–653.

Doporučená četba:

Lewis-Beck, Michael S., Mary Stegmaier. 2000. „Economic Determinants of Electoral Outcomes." *Annual Review of Political Science* 3: 183–219.

Denver, David. 2007. *Elections and Voters in Britain*. Houndmills, Basingstoke: Palgrave Macmillan (kapitola 3: Party Choice in the Era of Alignment, 1950–70, a kapitola 4: Dealignment and its Consequences).

7. Volební účast I. – Modely z agregované úrovně (14. 4. 2026)

Trendy vývoje volební účasti. Makro modely vysvětlení volební účasti. Vliv institucí.

Povinná četba:

Wass, Hanna, André Blais. 2017. „Turnout". In: Arzheimer Kai et al.: Sage Handbook of Electoral Behavior, pp. 459–487.

Doporučená četba:

Blais, André. 2006. „What Affects Voter Turnout?" *Annual Review of Political Science* 9: 111–125.

Cancela, Joao, Benny Geys. 2016. „Explaining Voter Turnout: A Meta-Analysis of National and Subnational Elections." *Electoral Studies* 42(4): 264–275.

8. Volební účast II. – Modely z individuální úrovně (21. 4. 2026)

Vysvětlení volební účasti na individuální úrovni.

Povinná četba:

Plutzer, Eric. 2017. „Demographics and the Social Bases of Voter Turnout". In: Fisher Justin et al.: Routledge Handbook of Elections, Voting Behavior and Public Opinion, pp. 69–82.

Doporučená četba:

Kasara, Kimuli, Pavithra Suryanarayan. 2015. "When Do the Rich Vote Less Than the Poor and Why? Explaining Turnout Inequality across the World." *American Journal of Political Science* 59(3): 613–627.

9. Volební účast III. – Modely z individuální úrovně (28. 4. 2026)

Vysvětlení volební účasti na individuální úrovni.

Povinná četba:

Blais, André, Jean-Francois Daoust. 2020. The Motivation to Vote. Vancouver: UBC Press

Doporučená četba:

Blais, André. 2000. *To Vote or Note To Vote? The Merits and Limits of Rational Choice Theory*. Pittsburgh, PA: University of Pittsburgh Press (kapitola 4: What is the Cost of Voting? a kapitola 5: Is it a Duty to Vote?)

10. Pokles volební účasti a jeho důsledky (5 5. 2026)

Pokles volební účasti a jeho vysvětlení. Důsledky volební účasti pro politickou reprezentaci a volební výsledky. Řešení problému nízké volební účasti.

Povinná četba:

Lijphart, Arendt. 1997. „Unequal Participation: Democracy's Unresolved Dilemma." *American Political Science Review* 91(1): 1–14.

Doporučená četba k bloku 3:

Blais, André, Daniel Rubenson. 2013. „The Source of Turnout Decline: New Values or New Contexts?" *Comparative Political Studies* 46(1): 95–117.

Heath, Oliver. 2007. „Explaining Turnout Decline in Britain, 1964–2005: Party Identification and the Political Context." *Political Behavior* 29(4): 493–516.

11. Teorie volební změny. Volební chování v různých typech voleb (12. 5. 2026).

Čistá a celková volatilita. Teorie volební změny.

Teorie národních voleb druhého řádu. Prezidentské volby v parlamentních systémech.

Povinná četba:

Schmitt, Hermann, Eftechia Teperoglu. 2017. „The Study of Less Important Elections". In: Arzheimer Kai et al.: Sage Handbook of Electoral Behavior, pp. 56–79.

Doporučená četba:

Linek, Lukáš. 2014. „Čistá a celková volební volatilita v Česku v letech 1990-2013: stejný koncept, odlišná měření a podobné závěry?." *Acta Politologica* 6(1): 24–38.

12. Heterogenita volebního chování. Volební predikce (19. 5. 2026)

Heterogenita volebního chování. Způsoby podchycení heterogenity ve výzkumu volební účasti a volby strany. Predikční modely: poll of the polls, wisdom of crowds, performanční modely.

Povinná četba:

Bartle, John. 2005. "Homogeneous Models and Heterogeneous Voters." *Political Studies* 53(4): 653–675.

Doporučená četba:

Lachat, Romain. 2007. *A Heterogeneous Electorate: Political Sophistication, Predisposition Strength, and the Voting Decision Process*. Baden-Baden: Nomos Verlag.